

PLAN AKSYON POU TÈ AGRIKÒL MASSACHUSETTS 2023-2050

UMassAmherst
Donahue Institute

UMassAmherst

Donahue Institute

Plan Aksyon pou Tè Agrikòl Massachusetts, 2023-2050

Desanm 2023

Responsab Pwojè a *Enstiti Donahue UMass*

- Sonia Bouvier
- Sharon Vardatira
- Kelley Seay
- Sophie Baxendale

Patnè k ap Kolabore yo

Kolaborasyon Sistèm Manje MA

- Winton Pitcoff
- Jennifer Ryan
- Rebecca Miller

Sponsò Pwojè a *Depatman Resous Agrikòl MA*

- Gerard Kennedy
- Chris Chisholm
- Melissa Adams
- Ashley Davies
- Dave Viale
- Rob Monahan

Òganizasyon Tè Agrikòl Ameriken

- Nathan W. L'Etoile
- Laura Barley
- Jamie Pottern
- Chelsea Gazillo

Institi Donahue UMass la se branch sèvis publik, rechèch, ak devlopman ekonomik Inivèsite Massachusetts la. Misyon nou se pou n sèvi ak teyori ak nouvo ide pou n rezoud pwoblèm ki egziste toutbon nan monn nan e pou n ede kliyan nou yo atenn objektif ak rèv yo. Kliyan nou yo soti nan sektè publik, non-pwofi, ak prive yo nan Eta a, nan tout peyi a, e nan tout monn nan. Pou aprann plis, ale nan www.donahue.umass.edu.

Kolaborasyon Sistèm Manje Massachusetts (MFSC) la soutni aksyon kolaboratif pou atenn yon sistèm manje lokal nan Massachusetts ki egal pou tout moun, ki dirab, ki gen rezistans, e ki byen konekte. MFSC konn kreye kowalisyon pou devlope ide politik, pou mennen e patisipe nan kanpay sipò, pou anseye publik la sou valè sistèm manje publik an sante genyen, e pou ranfòse bon travay kreyatif moun k ap devlope nouvo ide an rapò ak sistèm manje lokal la ap fè. Pou aprann plis, ale nan <https://mafoodsystem.org/>

Organizasyon Tè Agrikòl Ameriken (AFT) an se pi gwo òganizasyon nasyonal ki fèt pou pwoteje tè agrikòl, pou fè pwomosyon bon pratik agrikiltirèl yo, e pou kenbe kiltivatè yo sou teren an. AFT a ini kiltivatè ak moun k ap pwoteje anviwònman yo ansanm pou yo devlope solisyon pratik pou pwoteje tè agrikòl ak anviwònman an. Depi li kòmanse, AFT gentan bay koutmen nan pwoteje plis pase 6.5 milyon ak de tè agrikòl, e li gentan pran devan nan tabli pratik konsèvason pou pwoteje plizyè milion ak tè anplis. Pou aprann plis, ale nan <https://farmland.org/>

Mision **Depatman Resous Agrikòl Massachusetts** la se pou l kiltive yon ekonomi agrikilti ki fò e ki egal pou tout moun, pou fè pwomosyon sistèm manje ki gen rezistans e ki an sekirite, e pou prezève yon anviwònman an sante pou kiltivatè, animal, ak moun ki achte pwodui agrikòl nan Massachusetts. Depatman an souti, founi règ, e ranfòse bèl divèsite ki egziste nan komunitate agrikòl Eta a pou ankouraje metòd ki pwoteje sekirite manje ak sante animal yo, e pou l ranpli wòl agrikilti nan konsève e pwodui enèji. Pou aprann plis, ale nan <https://www.mass.gov/agr>

Rezime

Agrikilti jwe yon wòl enpòtan nan ekonomi, kilti ak anviwònman Massachusetts la. Gwo jaden yo founi plizyè kalite manje, travay, ak sèvis anviwònman e yo pwoteje resous natirèl, konsève kabòn, e yo ka ede n adapte devan klima a k ap chanje. Jodi a, gen 7,241 gwo jaden k ap pran swen 491,653 ak tè nan Eta a. Gwo jaden sa yo bay anviwon 26,000 moun travay, e yo fè pwodui ki gen valè anviwon \$475 milyon dola chak ane, sa vle di total enpak ekonomik rive nan \$10 milya dola chak ane ([MDAR, 2018/2019](#)). Sèlman 15% tè agrikòl Massachusetts gen pwoteksyon pèmanan, e n ap pèdi tè agrikòl nan yon vitès rapid. Soti 1997 rive 2017, yo te konvèti prèske 60,000 ak tè agrikòl tounen tè lòt izaj ([Done Agrikòl MA, 2017](#)). Tè agrikòl sa a se kèk nan tè ki pi chè nan tout peyi Etazini. Pri mwayèn se \$13,700 chak ak, e pri sa a monte 21% soti ane 2020 rive 2021 sèlman. ([USDA, 2022](#)). Si nou pa ogmante fon publik ak vitès pwoteksyon, vin pi fò nan planifikasyon izaj tè, e asire gen devlopman entelijan, yo panse nou pral pèdi jiska 78,000 ak tè agrikòl anvan ane 2040 ([FIC, 2020](#)).

Yo te devlope Plan Aksyon pou Tè Agrikòl Massachusetts la pa mwayen yon kolaborasyon ant Enstiti Donahue Inivèsite Massachusetts la, Kolaborasyon Sistèm Manje Massachusetts la, Òganizasyon Tè Agrikòl Ameriken an, ak Depatman Resous Agrikòl Massachusetts la, ki te kòmanse e sponsore pwojè a. Espè nan domèn nan te bay konsèy pandan chak etap nan pwosesis planifikasyon an, ki te enplike plis pase 600 moun enterese, san wete kiltivatè, politisyen, òganizasyon non-pwofi, lidè kominote, ak lòt manm divès kominote yo atravè Eta a.

Plan Aksyon pou Tè Agrikòl la prezante, pou premye fwa, objektif, priyorite, ak aksyon rekòmande pou pwoteje e bay aksè a tè agrikòl nan eta Massachusetts. Li rekòmande estrateji pou fè fas a difikilte ijan yo tankou: tè agrikòl k ap konvèti rapid, difikilte kiltivatè ki egziste deja, novo kiltivatè, ak kiltivatè ki abitye pa jwenn bon sèvis yo genyen, enpòtans ekonomik agrikilti genyen, ogmante aksè a manje ki bon pou sante, kenbe e ogmante pwofi gwo jaden yo, ak enpòtans tè agrikòl genyen pou kenbe sistèm ekolojik la an sante pa mwayen pratik ki bon pou anviwònman an, san wete konsèvason ak bon pratik sol.

Anplis, plan an gen ladan I kèk rekòmandasyon presi pou amelyore aksè a tè agrikòl, ogmante patisipasyon nan pran desizyon, ak ogmante fon pou adrese pwoblèm inegalite rasyal nan afè mèt gwo jaden yo, pandan li admèt inegalite sa a se rezulta yon sistèm diskriminasyon sou ras ak afè pran tè moun, ki egziste pandan plizyè ane. Li mete aksan sou enpòtans sa genyen pou n rete detèmine pou nou trete tout moun yon fason egal, sitou moun ras Nwa, Endijèn, ak Moun Koulè yo (BIPOC), imigran, ak moun ki vle vin kiltivatè, nan tout pwogram, politik, envestisman, ak aksyon yo.

Plan Aksyon pou Tè Agrikòl la ap travay sou twa objektif prensipal:

- I. **Pwoteksyon: Fè plis efò pou pwoteje tè agrikòl yon fason pèmanan.** Sa se yon pwen enpòtan paske yonfwa yo devlope tè agrikòl pou fè yon lòt bagay avè I, li pap janm tounen tè agrikòl ankò. Lè yo pwoteje sol tè agrikòl, ki se yon resous ki gen limit, sa prezève karaktè zòn nan kòm "an pwovens", li soutni sekirite manje lokal, li aji antanke yon pi kabòn ki la pou estabalize emision kabòn alavni yo, li prezève lanati kote bèt rete, li pèmèt yo kontwole manje e li kontribye a ekonomi an pwovens yo. Pou jwenn pwoteksyon sa a pi fasil, plan an mande pou yo kreye yon novo pwogram ki pèmèt òganizasyon non-pwofi ak vil lokal yo achte, kenbe, e jere restriksyon agrikòl yo. Anplis, li bay pwoteksyon gwo jaden antye yo priyorite.
- II. **Aksè: Amelyore aksè a tè agrikòl.** Pou moun gen aksè a tè agrikòl, dwe gen opòtinite ak opsyon ki egal pou tout moun, ki abòdab, e ki fasil pou idantifye. Aksyon ak aktivite plan an pral soutni efò pou fè plis tè disponib pou gwo jaden, e li pral esplike ki etap pou pran pou asire aksè a tè a vin pi

egal e abòdab. Anplis, plan an mande plis sipò pou gwo jaden ki pi pití yo, pi bon aksè a planifikasyon eritaj ak transfè gwo jaden ak tè agrikòl, ak rezo sèvis pou gwo jaden ak tè agrikòl ki pi divès e pi aksesib.

- III. **Pwofitabilite: Soutni e amelyore posibilite pou gwo jaden ak tè agrikòl fè pwofi.** Fondasyon yon sistèm ekonomik agrikòl ki fò se tè agrikòl ki pwoteje e ki byen pwodui. Konsa, nou dwe konsidere afè pwoteje tè agrikòl, soutni biznis gwo jaden, ak soutni kiltivatè yo ansanm. Aksyon ak aktivite plan an pral akonpli sa a lè li souliye bezwen ki gen pou yon pi bon anviwònman biznis, plis resous pou òganizasyon ki fò nan akonpli bagay konsa, ak valè ki gen lè nou peye kiltivatè yo pou sèvis sistèm ekolojik ak lòt sèvis ki pa pou vann. Anplis, li rekonèt pou yo reyisi konsève gwo jaden e pwoteje tè agrikòl yo, fòk piblik la konprann e soutni agrikilti pa mwayen acha yo fè e pa mwayen angajman sivik.

Chak eleman sa yo – pwoteksyon tè agrikòl, aksè, ak pwofi – depann anpil youn sou lòt, e estrateji ki reyisi yo dwe adrese e ranfòse lyen ki gen ant touletwa bagay sa yo. Pou n fè sa, moun ki patisipe nan pwosesis sa a anvizaje yon popilasyon moun ki konprann wòl agrikilti jwe nan afè sekirite manje, nan pwoteksyon resous natirèl ak pwoteksyon klima a, ak nan ekonomi a. Pa konsekans, sipò popilasyon an bay agrikilti Massachusetts la pral ankouraje plis envestisman nan sektè agrikòl pou asire tè agrikòl jwenn pwoteksyon pou l pa pèdi, pou asire gen règ ak politik ki ede moun ki vle travay kòm kiltivatè yo jwenn aksè a tè agrikòl, e pou asire tè agrikòl rete pwofitab pa mwayen metòd sipò ki kapab adapte devan diferan opòtinite oswa menas gwo jaden yo awfowente.

Plan an

Premye Plan Aksyon pou Tè Agrikòl Massachusetts la fèt pou enfòme e gide envestisman, ak aksyon politik ak pwogram yo pou asire gen tè agrikòl ak karyè agrikilti ki disponib ni pou moun kounye a, ni pou jenerasyon k ap vini a. Pwosesis planifikasyon an te idantifye plizyè defi an rapò ak tè agrikòl ak kiltivatè tè sa yo. Plan sa a fikse objektif konsènan pwoteksyon tè, aksè a tè, e pwofitabilite gwo jaden yo, e li sijere kèk estrateji konsènan fasou pou jwenn resous nesesè pou atenn objektif sa yo. Mete yo mete plan sa a sou pye, e si yo renouvre li, pral jwe yon wòl enpòtan an rapò objektif pou prezèv ak elaji tè agrikòl la – yon resous ki gen limit – e nan asire sektè agrikilti a rete stab pou jenerasyon k ap vini yo.

Plan Aksyon pou Tè Agrikòl la ap travay sou twa objektif prensipal:

- I. **Pwoteksyon: Akselere vitès pwoteksyon ak swen pèmanan tè agrikòl yo a.** Tè agrikòl se yon resous esansyèl ki an danje. Li soutni sekirite manje, sistèm natirèl ak rezistans klima a, ansanm ak ekonomi, sante publik, ak kalite vi nan eta Massachusetts la.
- II. **Aksè: Amelyore aksè a tè agrikòl.** Pou sa fèt, dwe gen opòtinité ak opsyon ki abòdab pou nouvo kiltivatè yo, ak sipò pou ede moun bay pitit yo gwo jaden ki déjà tabli kòm eritaj.
- III. **Pwofitabilite: Soutni e amelyore posibilité pou biznis gwo jaden yo rete pwofitab toupanan nou pwoteje tè agrikòl yo.** Fondasyon yon sistèm ekonomik agrikòl ki fò se tè agrikòl ki pwoteje e ki byen pwodui.

Chak objektif tou mache ak detèminasyon pou soutni egalite, sitou pou kiltivatè BIPOC ak moun ki vle vin kiltivatè yo.

Objektif Plan Aksyon pou Tè Agrikòl la

Agrikilti jwe yon wòl enpòtan nan istwa, kilti, ekonomi, ak avni Massachusetts la – e tè agrikòl se fondasyon an. Gen 7,241 gwo jaden ki kouvri anviwon 500,000 ak tè nan Eta a. Gwo jaden sa yo bay anviwon 26,000 moun travay, e yo fè pwodui ki gen valè anviwon \$475 milyon dola chak ane, ([MDAR, 2023](#)) e yo gen yon enpak ekonomik ki rive nan \$7 milya dola chak ane ([Farm Credit East, 2021](#)). Anplis manje ak fib, gwo jaden ki byen jere yo bay plizyè sèvis ekolojik – yo soutni bêt sovaj ak ti bêt ki fegonde flè yo, yo anpeche inondasyon e yo nouri sous dlo ki anba tè yo, yo konsève kabòn, e yo amelyore sante sol la ([USDA, 2012](#)). Striki natirèl yo ede nou reponn devan dezas natirèl ak dezas lezòm lakòz yo, e yo esansyèl pou ede nou fè fas devan klima a k ap chanje ([American Agriculturist, 2010](#)). Yo kapab diminye enpak ki genyen lè sistèm vann manje global la deranje paske yo founi nou ak manje lokal ([FAO, 2020](#)), e yo pote anpil byenfè sosyal, san wete founi imigran yo ak manje yo abitye avèk yo ([UMass, 2016](#)). Gen anpil gwo jaden ki tou gen kote yo fè fimyè ak kote yo sèvi ak dijesyon bakteri. De pwosesis sa yo konn diminye enpak negatif fatra òganik genyen sou anviwònman an paske yo fè fatra a tounen angrè pou sol la oswa yo sèvi avèk li pou pwodui enèji pwòp ([MassDEP, 2020](#)).

Sepandan, n ap pèdi tè agrikòl Massachusetts nan yon vitès rapid, e pèt sa a mete posibilité pou moun kiltive gwo jaden nan Eta a alavni an danje, ak tout byenfè agrikilti pote yo tou. Soti 1997 rive 2017, yo te konvèti prèske 60,000 ak tè agrikòl tounen tè lòt izaj e mwayèn gwo gwo jaden yo te desann soti nan 130 rive nan 79 ak ([Done Agrikòl MA, 2017](#)). Envestisman Eta a fè nan domèn pwoteksyon tè agrikòl yo pa ase, piske pri tè a vin pi chè. Pri mwayèn se \$13,700 chak ak, e pri sa a monte 21% soti ane 2020 rive 2021 sèlman. ([USDA, 2022](#)).

Malre Massachusetts se yon lidè nan politik pwoteksyon tè agrikòl la, Eta a pa gentan devlope yon plan ki kouvri tout eta a pou gide e pwoteje tè a ak efò pou jwenn aksè a tè a. Gen sèlman 500,000 ak tè – oswa anviwon 10% tè Eta a – ki deziyen pou tè agrikòl selon definisyon USDA. E gen sèlman 75,000 ak tè, oswa 15%, ki gen pwoteksyon pèmanan ki soti nan men restiksyon prezèvason agrikilti eta yo (APR yo) ([MDAR](#)).

Kòm rezulta, li esansyèl pou yo itilize Plan Aksyon pou Tè Agrikòl sa a ki konplè, ki pwoaktif e ki kouvri tout eta a, pou gide pwoteksyon tè federal, eta, vil ak sektè prive, pou asire sektè a dire lontan. Eta a, vil yo, gouvènman federal, ajans planifikasyon rejyonal, òganizasyon tè, ak mèt tè prive yo tout jwe yon wòl nan pwoteksyon tè agrikòl.

- Massachusetts gen 5 milyon ak tè, e gen anviwon 27% (1.4 milyon ak) ladan I ki gen pwoteksyon pèmanan swa poutèt gen moun ki mèt li, swa poutèt restriksyon ki egziste pou pwoteje dlo potab, pou pwoteje kote bète ak espès ki an danje yo rete, pou rekreyasyon, ak pou agrikilti.¹ Prèske yon mwatye nan 1.4 milyon ak tè sa yo se pou eta a, prèske yon ka se pou vil yo, e gen anviwon yon ka ki pou endividiyèl prive, òganizasyon tè, òganizasyon konsèvason oswa lòt òganizasyon non-pwofi, ajans federal, ak konte yo ([2025/2030 CECP](#)).

Gen done sou tè Pwoteje ak tè ki pou izaj Rekreyasyon Espas Lib (“OpenSpace” an anglè) disponib nan <https://www.mass.gov/info-details/massgis-datatprotected-and-recreational-openspace>. Ajans Pwoteksyon Anviwònman U.S. la defini tèm *espas lib* kòm nenpòt mòso tè ki pa devlope (pa egzanp, tè ki pa gen okenn bilding oswa lòt konstriksyon sou li) e piblik la gen aksè a tè sa a, san wete tè ki gen gazon, pyebwa, toufbwa, oswa lòt vejetasyon sou li; lakou lekòl; plas rekreyasyon; kote pou piblik la chita; plas piblik; ak teren vid yo.

• Vennteyen poustan tè Eta a devlope, e gen anviwon 52% ki pa ni devlope ni pwoteje ([Mass Audubon, 2020](#)).

Rezime Plan Aksyon pou Tè Agrikòl Massachusetts

Objektif I. Fè plis efò pou pwoteje tè agrikòl yon fason pèmanan.

A. Pwoteje tè agrikòl yon fason pèmanan pa mwayen acha ak restriksyon agrikòl yo.

1. Achte restriksyon agrikòl yo pou pwoteje tè agrikòl yon fason pèmanan, pou ede tè a vin pi abòdab, e pou kenbe tè agrikòl la nan sistèm pwodiksyon an.
2. Chèche devlope nouvo metòd oswa estrateji finans ki ta vrèman ogmante fon ki la pou soutni pwodiksyon.
3. Chèche maksimòm kantite fon federal disponib ki posib.
4. Idantifye e jwenn plis resous pou achte tè agrikòl pa mwayen fre ak restriksyon, e pou pran swen pwopriyete ki pwoteje yo.
5. Asire entèvansyon ki la pou anpeche moun konvèti tè agrikòl pou lòt izaj yo disponib e fasil pou itilize.
6. Ogmante kapasite ajans eta, òganizasyon tè, vil, ak lòt òganizasyon yo genyen pou yo pwoteje tè.
7. Ogmante kantite aplikasyon ki genyen pou pwogram pwoteksyon Restriksyon Prezèvasyon Agrikilti (APR), pwogram pwoteksyon Dwa Sèvi Tè Agrikòl (ALE) ak pwogram pwoteksyon non-ALE yo.
8. Ogmante kantite ak tè agrikòl ki pwoteje anba kontra akoutèm yo.
9. Ogmante kapasite pou byen jere swen APR yo yon fason efikas.
10. Fè rechèch sou ide pou tabli yon pwogram bous eta sponsore ki bay òganizasyon tè, vil yo, ak lòt òganizasyon yo resous pou achte, kenbe, e jere restriksyon agrikòl ak restriksyon konsèvasyon (CR) ki pèmèt agrikilti yo.

B. Pi byen devlope e itilize plis zouti pou anpeche nou pèdi tè agrikòl e pou ede n kenbe tè agrikòl.

1. Fè rechèch sou potansyèl ki genyen pou tabli politik absans-pèt-nèt pou tout tè agrikòl prive ak publik yo.
2. Enskri plis tè agrikòl nan Chapit 61A a.
3. Idantifye opòtinite ki egziste pou ogmante fon ak aplikasyon fon CPA yo pou pwoteje tè agrikòl ak lojman abòdab ni sou tè agrikòl, ni lòt kote.
4. Fè rechèch sou posibilité ki genyen pou tabli yon ajans ki ka achte, vann, e louwe tè ak restriksyon yo, nan objektif pou nou pwoteje tè agrikòl yon fason pèmanan e pou nou bay popilasyon kiltivatè ki gen istwa resevwa mwens sèvis la priyорите.
5. Idantifye e pwoteje yon fason pèmanan tè agrikòl ki nan men eta a, lè sa apwopriye e lè sa pa an konfli ak objektif orijinal pwoteksyon an (pa egzanp, pwoteksyon tè kote bét sovaj rete, sèten kalite tè pou rekreyasyon, forè yo).
6. Fè rechèch sou politik devlopman enèji solèy ki pa deranje agrikilti.
7. Avanse chanjman zòn tè yo ak politik pwogrè entelijan yo pou ankoraje plis kontriksyon nan mwens espas ak devlopman ki pi pa fè nou pèdi tè agrikòl.

C. Bay pwoteksyon gwo jaden antye yo priyorite.

1. Kreye politik ki pwoteje gwo jaden antye yo.
2. Asire pwogram pwoteksyon yo mache byen ak tout modèl lwave yo, pandan yo soutni tè louwe, pwopriyete kowoperatif, ak lòt nouvo opsyon louwe yo.
3. Konsidere objektif Eta yo, san wete jistis anviwònman ak pwoteksyon resous natirèl yo, pandan n ap bay pwoteksyon tè agrikòl priyorite.

- Fè rechèch sou kòman pou pi byen itilize pwogram federal yo, tankou aspè Rezèv Zòn Imid ki fè pati Pwogram III Konsèvasyon Tè Imid (ACEP-WRE), pou ede nou kouvri depans pwoteksyon gwo jaden antye yo.

- D. Kreye e aplike pwosesis fòmèl pou pran desizyon ki gen rapò ak pwoteksyon tè agrikòl yo.**
- Amelyore kowòdinasyon ant diferan ajans yo an rapò ak sijè achte tè ak pwojè pran swen tè, tankou pwoteje yon pwopriyete pa mwayen yon kombinezon CR ak APR yo.
  - Kreye yon lòd priyorite pou pwoteksyon tè agrikòl nan nivo eta a si sanble ak Biomap, tè rezistan TNC yo, MAPPR (Fè Resansman Tè e Bay Lòd Priyorite Rezistans), eksetera.

Objektif II. Amelyore aksè a tè agrikòl.

A. Fè gen plis tè ki disponib pou agrikilti.

- Evalye tout tè publik ki egziste pou wè kiyès ladan yo ki ta apwopriye pou izaj agrikòl e fè plis disponib pou izaj agrikòl.
- Ranfòse pwogram afèmay tè eta a.
- Kreye zonaj ak règ ki favorize agrikilti nan vil yo.
- Ogmante kantite tè agrikòl prive ki louwe, ansanm ak akò ki konble bezwen kiltivatè yo.
- Fè rechèch sou opòtinite ki genyen pou ede gouvènman Tribi nan eta a, ke gouvènman federal ak gouvènman eta a rekonèt, jwenn tè.
- Tabli yon pwogram restorasyon tè agrikòl pou ede kiltivatè yo konvèti tè ki chita oswa ki pa pwodui tounen tè ki bay rekòlt, ki gendwa enlki pwovizyon pou pataje depans ak kiltivatè yo.
- Asire CR yo soutni akwasman agrikilti lè sa mache ak objektif jeneral restriksyon an.
- Soutni enkibatè pou gwo jaden yo, petèt pa mwayen fon yo.

B. Soutni afè transfè ak eritaj gwo jaden yo yon fason ki amelyore aksè a tè agrikòl.

- Soutni e elaji edikasyon ak asistans teknik (TA) dirèk ki gen rapò ak transfere ak eritye tè agrikòl yo.
- Asire transfè tè agrikòl pwoteje yo amelyore aksè a tè agrikòl pou kiltivatè yo.
- Amelyore rejis ki egziste deja e tabli nouvo rejis tè yo ki pèmèt agrikilti. Rejis sa yo dwe gen ladan yo non mèt tè, enfòmasyon pou kontakte yo, enfòmasyon sou pwopriyete a, ak tip de agrikilti yo.

C. Bay moun BIPOC ak moun ki gen istwa resevwa mwens sèvis yo priyorite pou jwenn plis aksè a pwogram ak politik tè agrikòl yo.

- Asire envestisman, pwogram, ak politik yo fè pwomosyon tretman egal pou kiltivatè ki soti nan kominate ki gen istwa pa jwenn bon sèvis yo.
- Fè rechèch sou ki opsyon ki genyen pou elaji e ranfòse kritè egalite ak divèsite lè moun ap ranpli aplikasyon pou itilize tè publik pou rezon agrikilti yo, e bay moun ki gen istwa pa jwenn bon sèvis, nouvo kiltivatè, moun ki vle vin kiltivatè, ak kiltivatè ki pòv yo priyorite.

D. Soutni e elaji rezo founisè sèvis yo pou konble bezwen tout kiltivatè ak kiltivatè potansyèl yo.

- Soutni efò pou gen divès moun k ap travay pou founisè sèvis agrikòl yo pa mwayen fòmasyon ak lè yo bay plis konsiderasyon a moun ki gen istwa pa jwenn bon sèvis lè y ap chèche anplwaye yo.
- Devlope e mete sou pye pwogram fòmasyon ki konsantre sou divèsite, egalite, ak enklizyon pou òganizasyon ki prete gwo jaden yo lajan ak pou lòt founisè sèvis ak ajans yo.
- Òganize kontra ak ONG, konsiltan, ak lòt moun ki gen kapasite pou yo bay sèvis asistans teknik, san wete planifikasyon eritaj, a kliyan ki kiltivatè yo.
- Devlope kapasite founisè sèvis yo, tankou enstiti finansye, pwofesyonèl ki achte/vann tè, ak avoka yo genyen pou yo pi byen soutni gwo jaden yo.

- Kreye yon bwat zouti resous ki ajou pou biznis gwo jaden, eritaj, planifikasyon transfere tè, ak kòman pou mete bagay sa yo an pratik, e bay kiltivatè yo resous sa yo. Sa gendwa mande plis anplwaye.

Objektif III. Soutni e amelyore pwofitabilite gwo jaden ak tè agrikòl yo.

- A. Asire lwa, règ, pwogram, ak envestisman yo soutni posibilité gwo jaden yo gen pou fè lajan.**
  - Fè rechèch sou posibilité ogmante fleksibilite Pwogram APR a pou ede gwo jaden yo fè plis pwofi.
  - Fè rechèch sou mekanik ki ta ogmante kantite vil ki gen lwa Dwa Kiltive Tè ak komisyon agrikòl yo.
  - Fè l pi fasil pou kiltivatè yo chèche e resevwa bous ak finansman yo.
  - Fè rechèch sou opòtinite ki genyen pou soutni finansman gwo jaden yo.
  - Enplike kiltivatè ak reprezantan endistri agrikòl la nan pwoesis planifikasyon ak desizyon politik yo ki gen enpak sou izaj tè, anviwònman an, ak lòt politik piblik yo.
  - Ankouraje endistri ki soutni endistri agrikilti yo devlope plis, pou asire yo byen sèvi pwoblèm gwo jaden ak tè agrikòl yo.
  - Soutni agrikilti nan vil yo.
  - Soutni bezwen enfastrichti gwo jaden yo.
  - Devlope kapasite founisè sèvis, tankou enstitisyon finansye, pwofesyonèl achte/vann tè, ak avoka yo genyen pou yo pi byen soutni gwo jaden yo.
  - Tabli yon fonksyon sipò pou fasilité finans. Sa gendwa mande resous pou plis anplwaye.
  - Identifye opòtinite pou soutni kiltivatè yo poutèt kontribisyon yo fè ki pa gen rapò ak pwodwi agrikòl yo, ki gendwa enkli mekanik finans yo.
- B. Ogmante pratik rezistans ak pratik dirabilite pou gwo jaden yo.**
  - Ogmante TA pou kiltivatè yo sou estrateji adaptasyon presi ki gen rapò ak rekòlt manje ak bêt gwo jaden yo devan chanjman klima a.
  - Amelyore sòl ki sou tè piblik y ap sèvi pou agrikilti.
  - Soutni amelyorasyon ekolojik ak sèvis yo pa mwayen pratik jesyon yo, petèt pa mwayen nouvo fon yo.
  - Ogmante kapasite Ekstansyon UMass pou li ka konble bezwen kiltivatè yo.
- C. Ede kiltivatè yo sèvi ak plis sèvis, pwogram ak lòt resous ki disponib pou yo.**
  - Develop e mete an pratik yon plan komunikasyon pou fè pwomosyon resous prive ak piblik yo ki disponib pou kiltivatè yo.
  - Bay kiltivatè yo plis opòtinite pou yo resevwa sipò dirèk. Bay priyorite a kiltivatè ki fèk kòmanse e kiltivatè ki gen istwa pa jwenn bon sèvis, ak moun ki vle vin kiltivatè.
  - Soutni Pwogram MDAR pou Amelyore Pwofitabilite Gwo Jaden yo (FVEP), Pwogram Amelyorasyon APR (AIP), Pwogram Double Bous pou Antrepriz Agrikòl yo (MEGA), ak Pwogram Fòmasyon pou Biznis Agrikòl, ki tout bay sèvis asistans teknik dirèk.
  - Soutni edikasyon fòmèl pou kiltivatè ak moun ki vle vin kiltivatè.
- D. Ankouraje sipò piblik pou sektè agrikilti e pwoteksyon, aksè, ak pwofitabilite tè agrikòl yo.**
  - Devlope pwogram ki anseye tout rezidan Massachusetts ak politisyen yo enpòtans agrikilti lokal genyen.

- Devlope yon plan konplè pou soutni e konsève sektè agrikòl eta a, san wete agrikilti nan vil yo, pandan nou itilize ni resous prive ni resous piblik.